דרשוני כרך א — ויזורר הנער עד שבע

ויזורר הנער עד שבענעמה שקד

ויזורר הנער עד שבע פעמים ויפקח הנער את עיניו' – הה"ד 'עטישותיו תהל אור ועיניו כעפעפי שחר'. מאי טעמא זרירוהי תנהר נהורא, אלא 'ויזורר עד שבע' אלין שבע אמהן דקא אתו ואתקיימו סחרניה דערסיה ובעו רחמי על נפשיה.אתת שרה וצווחת 'אל תשלח ידך אל הנער'! אזל קלא דילה ועייל בכל פתחי דגופא ואזריר חבקוק זרירא חדא.אתת הגר ואמרת 'אל אראה במות הילד'! מריה דעלמא, עביד כגונא דעבדת לי, היך מה דאת אמר 'שמע אלהים אל קול הנער' ואומר 'קומי שאי את הנער והחזיקי ידך בו', מאי כתיב אבתריה – 'ויפקח אלהים את עיניה'. אוף השתא פְּקח עינוי! קמאת ואחידת בידיה ואזריר זרירא תנינא.קמת חנה, דכתיב 'ותקם חנה וגו' והיא מרת נפש'. אמרת: הדין שאלתא דשאילנא מינך לית דינא איהו לנטלא ליה מני. הא שאלא דקיימא לתשובה, לאתבא נפשא דינוקא במעוי. 'וחנה היא מדברת על לבה', הא אוקמוה על עסקי לבה. אלא, שוויאת ידהא על לביה ואזריר זרירא תליתאה.אתת אביגיל ואמרת 'וזכרת את אמתך'! אל תקרי אמתך אלא אמתך, איכן איהי קשוט דילך. דאתמר 'תפלה לדוד הטה ה' אזנך שמרה נפשי ענני וגו' אהלֵך באמִתך'. נפלת על אנפהא ואחידת ברגלוי דרביא ואמרת 'חי ה' וחי נפשך אם אעזבך'. אזריר זרירא רביעאה.אתייצבת מרים לגביה, דכתיב 'ותתצב אחותו מרחוק לדעה מה יעשה לו'. מאי טעמא מרחוק, אלא הה"ד 'הנני מושיעך מרחוק'. אתאחידת בההוא אתר רחיקא ועמיקא מכלא לאמשכא מניה חיין, וכתיב 'להביא בניך מרחוק'. אעברת כפה בעדונא על עינוי בגין למחמי למרחוק, ואזריר זרירא חמישאה.אתת חוה ואמרת: אנא דאתקריאת 'אם כל חי' רישא ושרותא לבני נשא, מני אתגזרון חיין ומותא לכלא, לא הכי אמרת לי 'בעצב תלדי בנים' – תלדי כתיב ולא תשכלי! הא יהיבנא ליה מדילי שבעין שנין. אחידת בתרי ידיהא ברישיה ואזריר זרירא שתיתאה.קמת אמיה אתתא רבתא ואמרת: ברי ברי, פנַי ירווך בכל עת באהבתך אשגה תמיד. אסתים קלה בדמעוהי ונשקתיה על פומיה ואזריר זרירא שביעאה.עד כען שבע אמהן. אבל, 'שבע' דא שכינתא, דאקרי השונמית 'הזאת' ואקרי 'האשה הגדולה', סגיאה מכל נשי עלמא, דכולהון כלילן בה (בגווה). ואיהי ציון, עלה אתמר 'כי קול נהי נשמע מציון וגו' כי מות עלה בחלונינו להכרית עולל'...כד אתחבראן כלהון אמהן כחדא בקשורא חדא אתעבידו מנרתא טבתא וסליקו נהורא, כדין אתנהרת ואתערת רוחיה, וכתיב 'ויפקח הנער את עיניו'. מאי חמא, חמא ההיא מנרתא דשבעא קנין דליקת על רישיה. וכלא האי היך אתעביד – בשעתא דאזריר זרירוהי, ועל דא 'עטישותיו תהל אור'.ת"ח כתיב 'אל מול פני המנורה יאירו שבעת הנרות' וכתיב 'נשים באות מאירות אותה'. אלין שבעא אנפין דאימא דנהירין בה, מהבהבין וסלקין, וכלהן אחידן בחד שרשא דכתיב אל מול פני המנורה ודאי יאירו שבעת הנרות. ואלין שבעא בוצינין משכין ונגדין נהורא מן ההוא אור קדמאה, דאיהו אור זרוע לצדיק. והא אוקמוה חבריא צדיק איהו חבקוק, הה"ד 'צדיק באמונתו יחיה', רזא דמלה באומנותיו יחיה, דאינון שבע אמהן דיליה דנטילו האי זרעא דנהורא מגנתא דעדן ונטרי ליה ואסגיאו ליה ואוליד ואצמח.ות"ח מגו ההיא חיזו חזא חבקוק נבואה דיליה, כד"א: 'כסה שמים הודו ותהלתו מלאה הארץ ונגה כאור תהיה קרנים מידו לו ושם חביון עזו'. ורזא דא 'עטישותיו תהל אור'.

תרגום:'וַיְזוֹרֵר הַנַּעַר עַד־שֶׁבַע פְּעָמִים וַיִּפְקַח הַנַּעַר אֶת־עֵינָיו' (מלכים ב' ד, לה)

זהו שכתוב: 'עטישתיו תהל אור ועיניו כעפעפי שחר' (איוב מא, י). מה טעם זרירותיו (עטישותיו) תהל אור? אלא 'ויזורר עד שבע' – אלו שבע אימהות שבאו ועמדו סביב מיטתו וביקשו רחמים על נפשו.באה שרה וצווחה: 'אל תשלח ידך אל הנער'! (בראשית כב, יב) הלך קולה ונכנס בכל פתחי הגוף, וזורר חבקוק זרירה אחת.באה הגר ואמרה: '"אל אראה במות הילד"! (בראשית כא, טז) ריבון העולם, עשה כשם שעשית לי, כמו שאתה אומר "שמע

אלהים אל קול הנער" (שם, כא, יז) ואומר "קומי שאי את הנער והחזיקי את ידך בו" (שם, כא, יח); מה כתוב אחריו – "ויפקח אלהים את עיניה" (שם, כא, יט). אף עתה, פקח עיניו!' עמדה והחזיקה בידו, וזורר זרירה שנייה.

קמה חנה, שכתוב: 'ותקם חנה וגו' והיא מרת נפש' (שמואל א' א, ט-י). אמרה: 'שאלה זו ששאלתי ממך – אין דין הוא ליטול אותו ממני! הרי זו שאלה שעומדת לתשובה, להשיב נפש התינוק אל קרבו'. 'וחנה היא מדברת על לבה' (שם, א, יג), הרי ביארוהו: על עסקי לבה. אלא: שמה ידה על לבו, וזורר זרירה שלישית.

באה אביגיל ואמרה: '"וזכרת את אמתך"! (שמואל א' כה, לא) אל תקרא "אמתך" אלא אמָתך, היכן היא אמת שלך?! שנאמר "תפלה לדוד הטה ה' אזנך עננִי... שמרה נפשי וגו' אהלך באמתך"' (תהלים פו, א-ב, יא). נפלה על פניה ואחזה ברגליו של הילד ואמרה: 'חי ה' וחי נפשך אם אעזבך' (מלכים ב' ד, ל). וזורר זרירה רביעית.

התייצבה מרים אצלו, שכתוב: 'ותתצב אחתו מרחק לדעה מה יעשה לו' (שמות ב, ד). מהו הטעם 'מרחוק'? אלא זהו שכתוב: 'הנני מושיעך מרחוק' (ירמיה מו, כד). נאחזה באותו מקום רחוק ועמוק מכל, למשוך ממנו חיים – וכתוב 'להביא בניך מרחוק' (ישעיה ס, ט). העבירה כפה בעידון על עיניו, כדי שיראה למרחוק, וזורר זרירה חמישית.

באה חוה ואמרה: 'אני הנקראת "אם כל חי" (בראשית ג, כ), ראש ותחילה לבני אדם, ממני נגזרו חיים ומוות לכל, לא כך אמרת לי: "בעצב תלדי בנים" (שם, ג, טז)? — תלדי כתוב ולא תשכלי! הריני נותנת לו משלי שבעים שנים'. אחזה בשתי ידיה בראשו, וזורר זרירה שישית.

עמדה אמו, האשה הגדולה, ואמרה: 'בני בני, פניי ירווּךָ בכל עת, באהבתךָ אשגֶה תמיד'. נסתם קולה בדמעותיה ונשקתו על פיו וזורר זרירה שביעית.

עד כאן שבע אימהות.אבל 'שֶׁבַע' – זו שכינה, שנקראת השונמית 'הזאת' ונקראת 'האשה הגדולה' – גדולה מכל נשי העולם, שכולן כלולות בה (בתוכה). והיא ציון, עליה נאמר: 'כי קול נהי נשמע מציון וגו' כי עלה מות בחלונינו להכרית עולל'... (ירמיה ט, יח-כ).כאשר נתחברו כל האימהות כאחת, בקישור אחד, נעשו מנורה טובה והעלו אור. אז האירה והתעוררה רוחו, וכתוב 'ויפקח הנער את עיניו'. מה ראה? ראה אותה מנורה של שבעת הכנים דולקת מעל ראשו. וכל זה היאך נעשה – בשעה שזורר זרירותיו, ועל כן 'עטישתיו תהל אור'.בוא וראה, כתוב: 'אל מול פני המנורה יאירו שבעת הנרות' (במדבר ח, ב), וכתוב: 'נשים באות מאירות אותה' (ישעיה כז, יא). אלו שבעה פנים של אמא המאירים בה, מהבהבים ועולים, וכולם אחוזים בשורש אחד, שכתוב 'אל מול פני המנורה' — ודאי 'יאירו שבעת הנרות'. ושבעה נרות אלו מושכים אור מאותו האור הראשון, שהוא 'אור זרע לצדיק'. והרי העמידוהו החברים: 'צדיק' הוא חבקוק, זהו שכתוב: 'צדיק באמונתו יחי ה' (חבקוק ב, ד). סוד הדבר: באומנותיו יחיה, שהן שבע אמהותיו, שנטלו זרע זה של אור מגן עדן ושמרוהו וגידלוהו והוליד וצמח.ובוא וראה, מתוך אותו מחזה ראה חבקוק את נבואתו, כמו שנאמר: 'כסה שמים הודו ותהלתו מלאה הארץ, ונגה כאור תהיה קרנים מי דו לו ושם חביון עזה' (חבקוק ג, ג-ד). וסוד זה – 'עטישתיו תהל אור'.

מדרש זה נכתב במקור בארמית במסגרת 'בית מדרש כותבים' של בית המדרש אלול בירושלים, ותורגם לעברית בעבור קובץ זה.

חבקוק – על פי זוהר, ח"ב מד ע"ב (תרגום): 'ויזורר הנער עד שבע פעמים'... וזה הוא חבקוק הנביא, כמו שנאמר: 'את חובקת בן'. שאלה זו ששאלתי ממך – על פי שמואל א' א, כז. על עסקי לבה – בבלי, ברכות לא, ע"ב. ירווך בכל עת – על פי משלי ה, יט. הזאת – מלכים ב' ד, לו; על פי הזוהר [למשל, ח"ג רצז ע"ב: 'הזאת'... דא שכינתא]. האשה הגדולה – מלכים ב' ד, ח. אור זרוע לצדיק – תהלים צז, יא; זוהר, ח"ב קסו ע"ב – קסז ע"א.